

Ірина Зварич, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри іноземної філології та перекладу
Київського державного торговельно-економічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0715-9551>

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВИКЛАДАННІ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті розглядаються сучасні тенденції викладання навчальних дисциплін та викладання іноземних мов: штучний інтелект, онлайн-освіта та Soft skills. Зосереджується увага на складових Soft skills, які ми віднесли до сучасних тенденцій вивчення навчальних дисциплін, зокрема опанування навчальним матеріалом, а саме критичне та креативне мислення, ефективна комунікація, адаптивність, молодіжні студентські сленги, емпатія та співчуття, активне слухання. Концентрується увага на нових словах та фразах у процесі опанування навчальними дисциплінами, зокрема молодіжних студентських сленгах.

Сучасні тенденції у викладанні навчальних дисциплін свідчать про перехід до гнучкої, інноваційної та особистісно орієнтованої моделі освіти. Подальший розвиток освітньої сфери пов'язаний із гармонійним поєднанням традиційних педагогічних цінностей і новітніх технологічних можливостей. Ефективність цих процесів залежить від готовності педагогів до постійного професійного розвитку, відкритості до інновацій та здатності адаптуватися до швидких змін сучасного суспільства.

Ключові слова: сучасні тенденції; навчальні дисципліни; процес навчання; викладачі; студенти; вивчення; опанування; онлайн-освіта; Soft skills; сленг.

Літ. 5.

Iryna Zvarych, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Professor of the Foreign Philology and Translation Department,
Kyiv State University of Trade and Economics
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0715-9551>

CURRENT TRENDS IN TEACHING ACADEMIC DISCIPLINES

Active listening is also considered a Soft skill because listening is a sign of respect for the speaker, namely the student or teacher. This allows teachers to fully focus on the students' answers without interrupting them, so the teacher can thoughtfully answer students' questions or make evaluative judgments of their answers. Developing the skill of active listening is a problem and necessity not only for students, but also for teachers in particular, because being able to listen and be heard is the ability to understand people who ask for help. People who ask for help need to feel validated for their problems, so it is important to promote active listening in the educational process. This helps to increase students' satisfaction in learning the academic discipline, which leads to a deeper sense of trust in the teacher.

The modern education system is rapidly developing under the influence of social, technological, and cultural changes. Teaching academic disciplines is undergoing significant transformations, which are due to the need to prepare generations capable of adapting to a fast-paced world. In the article, we made an attempt to consider modern key trends in teaching academic disciplines aimed at a deep knowledge understanding, the development of key competencies, and active interaction of students and teachers with the use of innovative technologies. This approach forms not only an educated, but also a creative, adaptive personality, able to act confidently in the conditions of the modern world.

An important trend is the introduction of active and interactive teaching methods. Project activities, case methods, problem-based learning, gamification, and collaborative work enhance students' ability to apply knowledge in practice, work in a team, and make responsible decisions. Thus, the educational process becomes more dynamic and closer to real professional situations.

Keywords: modern trends; academic disciplines; learning process; teachers; students; learning; mastery; online education; Soft skills; slang.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Викладання навчальних дисциплін у XXI ст. зазнає глибокої трансформації під впливом цифровізації, глобалізації, міждисциплінарності та зміни ролі учасників освітнього процесу. Освіта поступово переходить від традиційної знаннєвої моделі до компетентнісної, орієнтованої на формування практичних умінь,

критичного мислення, креативності та здатності до самонавчання.

Однією з провідних тенденцій є інтеграція цифрових технологій в освітній процес. Використання онлайн-платформ, систем управління навчанням, інтерактивних ресурсів, віртуальних лабораторій і штучного інтелекту сприяє персоналізації навчання, розширенню доступу до освітніх матеріалів та

підвищенню мотивації здобувачів освіти. Цифрове середовище забезпечує гнучкість у виборі форм і темпів навчання, що особливо актуально в умовах дистанційної та змішаної освіти.

Сучасні тенденції у викладанні навчальних дисциплін стрімко розвиваються із суміжними науками, не дивлячись на повномасштабне вторгнення росії. Тенденції у викладанні навчальних дисциплін – це серія нових видань, що відкривають оригінальні перспективи в нашому розумінні. Сучасні видання книг в яких публікують найсучасніші роботи з ключових галузей навчального процесу, з різних теоретичних досліджень які пропонують нові методи та підходи до вивчення навчальних дисциплін, зокрема англійської мови.

Сучасні тенденції у викладанні навчальних дисциплін – це нові методи передових досліджень, заснованих на вагомих емпіричних даних про навчальні предмети в її різних проявах, включаючи жести в опануванні мові. Вони розглядають лінгвістичну варіативність у її синхронічних та діахронічних вимірах, а також у її соціальних контекстах як важливі джерела інформації для кращого розуміння структури навчальних дисциплін та лінгвістичних систем, зокрема екології та еволюції мови, в тому числі опанування іноземною мовою.

Мета і завдання дослідження. Розглянути сучасні тенденції викладання навчальних дисциплін та викладання іноземних мов: *штучний інтелект, онлайн- освіта та Soft skills*; зосереджується увага на складових *Soft skills*, а саме *критичному та креативному мисленні, ефективній комунікації, адаптивності, молодіжному студентському сленгу, емпатії та співчутті, активному слуханні*. Сконцентрувати увага на нових словах та фразах у процесі опанування навчальними дисциплінами, зокрема молодіжних студентських сленгах.

Аналіз основних досліджень та публікацій. В. Андрущенко, В. Биков, О. Богучарова розглядаються сучасні тенденції у викладанні навчальних дисциплін, проте вони не приділяють належної уваги молодіжним студентським сленгам і не розглядають складові *Soft skills*.

Виклад основних положень. Сучасні тенденції у викладанні навчальних дисциплін ми розглядаємо: видані монографії, захищені дисертації, а також наукові дослідження, які надають можливість розглядати суперечливі теми з різних емпіричних та теоретичних точок зору. Високі стандарти якості забезпечуються завдяки анонівному рецензуванню.

Вивчення сучасних тенденцій у розвитку навчальних дисциплін та в освіті загалом, відображають швидке досягнення новітніх технологій, зміни в глобальній динаміці наукових досягнень та потреби студентів в опануванні іноземною мовою є руйнівною силою таких змін.

Розглянемо сучасні тенденції, що на нашу думку матимуть успіх в освіті, зокрема у вивченні навчальних дисциплін та викладанні іноземних мов: *штучний інтелект, онлайн- освіта та Soft skills*.

Штучний інтелект у вивченні навчальних дисциплін. Штучний інтелект допомагає вивчати навчальні дисципліни, пропонуючи персоналізований та адаптивний навчальний досвід. Методи, що базуються на передовому досвіді, такі як TALKIO, надають зворотний зв'язок у режимі реального часу щодо ключових аспектів, таких як вимова, плавність та ритм у вивченні іноземної мови. Ці технології створюють захопливі сценарії, що імітують взаємодію в реальному світі, підвищуючи захоплення студентів у вивченні навчальних дисциплін, зокрема опануванні іноземною мовою та дозволяючи їм досягти рівня володіння мовою наближено до носіїв мови [2].

Вивчаючи штучний інтелект, слід зауважити, що використання певних технологій внесли зміни до способу життя як студентів, так і викладачів, зокрема у навчальному процесі, вони змінили методи та підходи до вивчення навчальних дисциплін та опанування іноземною мовою. Саме тому використання штучного інтелекту може вплинути на навчальний процес і мати руйнівний характер, бо машини створені так, щоб вони виглядали і поведилися неначе студенти, тому вони проникають глибоко у навчальний процес і можуть змінити відносини між студентами та викладачами [5].

Саме сучасні методи вивчення штучного інтелекту роблять навчання ефективнішим та адаптованішим, допомагаючи студентам швидше та впевненіше опанувати навчальним матеріалом.

Онлайн освіта у вивченні навчальних дисциплін. Онлайн-освіта не лише вказує на вивчення навчальних предметів; вона також допомагає студентам розвивати необхідні життєві навички. Керуючи власним розкладом, використовуючи технології та віртуально спілкуючись з викладачем, студенти отримують цінний досвід, який добре послужить їм у майбутній кар'єрі. Оскільки дистанційна робота стає все більш поширеною, онлайн-навчання допомагає їм стати більш незалежними, технічно підкованими та адаптивними до майбутньої професійної діяльності.

Підвищення ролі онлайн-освіти змінює відношення студентів до вивчення навчальних дисциплін, зокрема іноземної мови, оскільки вони набувають необхідні навички та власний досвід у подальшій професійній діяльності. В освіті домінують онлайн-курси, пропонуючи гнучкі, орієнтовані на кар'єрне зростання шляхи навчання. Студенти мають можливість швидко підвищувати свою професійну кваліфікацію, не порушуючи звичайного студентського розкладу навчальних дисциплін.

Завдяки розвитку технологій та зростаючому попиту на гнучке навчальне середовище, онлайн-освіта продовжує відкривати нові можливості для студентів навіть різного віку. Онлайн-навчання стало популярним і робить його необхідним варіантом для багатьох студентів сьогодні.

Одна з головних причин, що студенти обирають онлайн-навчання, – це тому, що це навчання має гнучкість у вивченні навчальних предметів і не впливає на їхню занятість. Якщо хтось із студентів працює, так він/вона має можливість опрацювати початковий матеріал у зручний для себе час. Замість того, щоб бути прив'язаними до традиційного навчання у закладі освіти, вони можуть самостійно встановлювати свій графік вивчення навчальних дисциплін. Це означає, що студенти можуть навчатися у власному темпі, зосереджуватися на предметах, які їх захоплюють, і навіть знаходити час для позакласних занять, цікавих заходів чи інших зобов'язань. Для студентів, які часто знаходяться у від'їзді або подорожують з особливими навчальними потребами або тих, хто займається спортом чи мистецтвом, онлайн-навчання може значно полегшити їхнє життя та здатність ефективно працювати в колективі.

В онлайн-освіті студенти часто мають доступ до широкого спектру ресурсів, що виходять за рамки стандартної навчальної програми. Багато онлайн-шкіл пропонують віртуальні бібліотеки, репетиторство та навіть спеціалізовані курси, які можуть бути недоступні у певному навчальному закладі. Крім того, зазвичай доступні служби підтримки, такі як академічні консультанти, технічна підтримка та підтримка добробуту, щоб допомогти учням досягти успіху. Поєднання якісних ресурсів та цілеспрямованої підтримки гарантує, що студенти відчуватимуть себе спрямованими та заохоченими протягом усього навчального процесу.

Отже, зростання ролі тенденцій онлайн-навчання знаменує собою новий підхід до навчання, який є доступним для студентів та орієнтованим для подальшого опанування навчальним матеріалом. Для багатьох студентів це ідеальний вибір для створення навчального середовища, яке підтримує їхнє зростання до навчання, допитливість у вивченні навчального матеріалу. Це може налаштувати студентів на успіх у подальшому продовженні онлайн-освіти як шляху до отримання диплому та подальшого розвитку. Оскільки онлайн-освіта продовжує розвиватися, вона формує майбутнє для студентів у всьому світі. Незалежно від того, чи обирають студенти онлайн-навчання на денній формі навчання, чи як додаткову форму, очевидно, що цей новий підхід до навчання залишиться з ними, пропонуючи безмежні можливості для освіти у XXI ст.

Soft skills – це особисті якості студентів які, як правило, допомагають взаємодіяти з викладачами,

адаптуватися до нових змін у процесі навчання, працювати в команді та вирішувати завдання наближені до життєвих ситуацій. *Soft skills*, часто перекладаються як (м'якої навички), вони не відносяться до якоїсь однієї професії і не пов'язані з нею, важко вимірюються, але є вирішальними для успішної професійної діяльності та високої продуктивності. До складу *Soft skills* можна віднести комунікабельність та емоційний інтелект, зокрема вміння слухати, домовлятися, емпатія, а також критичне мислення та креативне вміння знаходити нестандартні рішення щодо виконання поставлених завдань [3].

Розглянемо складові *Soft skills*, які ми віднесли до сучасних тенденцій вивчення навчальних дисциплін, зокрема опанування навчальним матеріалом, а саме *критичне та креативне мислення, ефективна комунікація, адаптивність, молодіжні студентські сленги, емпатія та співчуття, активне слухання*.

Критичне мислення, у нашому розумінні, – це здатність раціонально та систематично мислити, аналізувати ситуації, оцінювати аргументувати щоб створювати найкращі можливі рішення щодо поставленої проблеми. Ця складова допомагає студентам аналізувати і робити висновки, спираючись на факти і не ставити під сумнів ідеї які допомагають визначити та розглянути всі можливі варіанти рішень. Завдяки критичному мисленню, студенти можуть правильно прийняти рішення і бути впевненими у своєму результаті.

Креативне мислення залежить від здібності студентів розуміти сутність проблеми та здатності генерувати унікальні та інноваційні ідеї і стратегії з нової точки зору. Бути креативним означає, що вони на крок попереду у вирішенні складних проблем, порівняно з дотриманням традиційних методів. Таким чином, легше знаходити унікальні можливості в певних ситуаціях, що дозволяє студентам підходити до вирішення своїх проблем з цікавістю та креативністю.

Ефективна комунікація – це письмова та усна навичка, яка дозволяє студентам чітко доносити правильне повідомлення, враховуючи при цьому тон, тембр та спосіб його подачі. Цей приклад *Soft skills* особливо важливий для навчальних дисциплін не лише у закладах вищої освіти але й на виробництві, зокрема таких галузей, як продажі та обслуговування клієнтів, які передбачають постійне спілкування з клієнтами. Вміння спілкуватися простим та зрозумілим способом дозволяє нам ефективно задовольняти потреби клієнтів та уникати подальших непорозумінь. Так само, здатність ефективно передавати ідеї та думки колегам також має вирішальне значення для підтримки конструктивної, але позитивної культури у нашій команді, незалежно від галузі, в якій ми працюємо. Здатність викладача професійно подати для вивчення нав-

чальний матеріал і вміння його пояснити – це і є одна із ефективних комунікацій між студентами та педагогами.

Адаптивність. Наявність навичок адаптивності означає, що ми можемо легко адаптуватися до будь-яких змін або неочікуваних ситуацій. Оскільки будь-який навчальний процес може бути непередбачуваним, а саме у сучасних умовах, коли необхідно перервати навчання із-за сирени тривоги, або не всі студенти мають можливість працювати, коли відсутнє світло. Здатність до адаптації дозволяє студентам залишатися відкритими до інших або кращих ідей, стратегій та підходів у навчальному процесі. Окрім гнучкості до змін, ще одним ключовим аспектом адаптивності є здатність вивчати певні техніки та процеси для дослідження нових можливостей. *Soft skills* особливо корисні, коли ми маємо справу з незнайомими ситуаціями у навчальному процесі, особливо у процесі постійних змін. Адаптивність особливо важлива для спілкування зі студентами у процесі опанування нових навчальних дисциплін, вона допомагає краще зрозуміти питання, які виникають у процесі навчання, а також уникати різних непорозумінь. За допомогою адаптивності легко передавати ідеї та думки колег, які мають вирішальне значення для підтримки конструктивної позитивної розмови. Натомість, не можемо заперечувати і висловлення негативної думки, яку важко передати студентам. Наприклад, коли хтось із них погано виконав завдання або не справився з ним. Викладач намагається не образити студентів з одного боку, а з іншого – потрібно вказати на помилки, дати критичні зауваження і підкреслити негативні сторони. Оскільки, навчальний процес постійно потребує оновлення, тому з'являються та розвиваються нові слова та фрази у процесі викладання навчальних дисциплін. Слова, фрази та вимова, які використовує студенти, можуть дуже відрізнитися від тих, що використовують дорослі у своєму спілкуванні. Життя в мультикультурному суспільстві впливає на вивчення навчальних дисциплін, зокрема опанування мовою, особливо на молодь, чії друзі часто мають різне походження. Телебачення та музика також мають великий вплив на мову молоді та використання сленгу. Таким чином, студенти спілкуючись між собою часто використовують *молодіжний студентський сленг*, який відображає їх настрій та відношення до процесу навчання і самого викладача. Іноді викладач намагається зрозуміти їхні висловлення і замислюється у правильності сленгу. Багато з них стосуються теми навчання, зокрема *“ботнути”*, тобто виконати домашнє завдання та вивчити навчальний матеріал; *“шпора”*, – неофіційний документ, який містить неперевірену допоміжну інформацію, яку використовують студенти в навчальному процесі, часто написаний на невеличкому скру-

ченому папері, яким студенти користуються на екзаменах та виконанні контрольних робіт. І протилежний за значенням молодіжний сленговий вираз *“на ізі”*, що в перекладі з англійської мови *“easy”* – *“легко”*, *“дуже легко”*, *“запросто”*, *“без зусиль”* або *“без проблем”*. Студенти використовують таку фразу для опису швидкого виконання завдання із самостійної або контрольної роботи. Проте для одних студентів, які сумлінно вивчають навчальний матеріал це буде *“на ізі”*, а для інші, які недостатньо приділяють уваги навчанню і використовують *“шпори”* у яких може бути *“дезе”* – неперевірена і некоректна інформація, часто свідомо неправдива, викривлена інформація або слух, що поширюється з метою ввести в оману, обдурити або викликати паніку. Це сленгове слово, що вживається в розмовному мовленні як синонім до брехні, вимислу або фейку [1].

Сленги, що відносяться до стосунків, зокрема популярне студентське слово *“краш”*, що в перекладі з англійської мови *crush* – означає закоханість, палке захоплення і часто відноситься до людини, яка дуже подобається, об'єкт таємної закоханості або сильної симпатії. Зазвичай це почуття є нерозділеним або віддаленим, а сама людина може не знати, що вона – чийсь краш [5].

Привертає увагу і молодіжний сленг *“френдзона”*, що в перекладі з англійської *“friend zone”* – означає зона дружби. Така ситуація вказує на нерозділене кохання, коли одна особа відчуває романтичні почуття до іншої, але та інша сторона сприймає її як товариша. Цей сленг висвітлює складну психологічну ситуацію, де одна особа утримує закоханого поруч, користуючись впевненістю та емоційною підтримкою, але не відповідаючи взаємністю.

У колі студентських стосунків часто зустрічається такий сленг як *“крінж”*, що в перекладі з англійської мови слова *cringe* – означає з'їждуватися, відчувати сором. Це сленгове слово описує почуття ніяковості, сорому або дискомфорту за дії чи слова іншої особи. Це емоційна реакція на щось недоречне, безглузде, ганебне або надмірно пафосне, що викликає сором. Синоніми до сленгу *“крінж”* вважають сором, стидота, іспанський сором, *“відчуття, коли тебе коробить”* [4].

Важливо згадати поширене слово із студентського сленгу як *“шиза”*, що походить від скорочення слова *“шизофренія”*. Студенти його часто вживають, щоб описати дивну поведінку свого товариша або стан потьмарення своєї свідомості та висвітлення абсурдних ідей. Бувають випадки, коли вони висвітлюють якусь нісенітницю, а подумали і дійшли висновку, що ця ідея зовсім не відноситься до певної тематики. Саме тому у спілкуванні з іншими говорять, що сьогодні на заняттях я *“шизонуєся”*, тобто відповідав не за темою навчального

процесу. Натомість, студентів, які сумлінно опановують навчальний матеріал є лідерами і їх називають “топами”, що у перекладі з англійської мови *top* – означає вершину, найвищу позицію у студентському рейтингу, тому студентів з найкращим рівнем знань і використовується для позначення лідерів групи.

Можна зазначити, що студентський сленг – це неформальні слова або фрази, які використовуються в усному мовленні, а не в письмових офіційних повідомленнях. Вони поширені у певних групах або субкультурах для формування ідентичності. Сленги часто є креативними, метафоричними і швидко змінюються, причому нові терміни можуть замінювати старі. Сленги, як правило, базуються на англіцизмах, скороченнях та емоційно забарвлених виразах, призначених для швидкого спілкування та кодування інформації [4].

Емпатія. До складових *Soft skills* ми відносимо емпатію. У нашому розумінні емпатія – це здатність студентів розпізнавати та розуміти проблеми у процесі вивчення навчальних дисциплін, зокрема непорозуміння серед колег та викладачів. Емпатія – це здатність викладачів бачити проблеми студентів з точки зору педагога та відчувати його/її емоційний стан. Якщо викладач поставить себе на місце студента, тоді він може діяти із співчуттям та робити все можливе, щоб покращити ситуацію у навчальному процесі, відчувти внутрішній світ студента, всю його біль, яка його заповнює. Надаючи значення *Soft skills*, ми можете налаштуватися на вербальні та невербальні сигнали наших студентів та визнати їхні почуття, занепокоєння та розчарування. Таким чином, викладачі можуть бути більш співчутливими та чуйними у вирішенні проблем студентів, а саме поцікавитися чому хтось із них не виконав завдання та не вивчив навчальний матеріал. У результаті педагоги зможуть працювати над наданням допомоги таким студентам та прийняттям відповідних рішень, які задовольняють студентів. Отже, емпатія також служить способом побудови кращих стосунків із студентами та колегами. Саме у цьому і є справжнє значення емпатії.

Проте варто розпізнавати значення *емпатія та співчуття*. У нашому розумінні співчуття – це почуття щирої стурбованості тим, хто переживає щось важливе або болісне. Емпатія передбачає активне співпереживання емоційному досвіду людини. Плутанина щодо цієї пари слів, ймовірно, пов’язана з тим, що слово “співчуття”, яке датується XVI ст., колись мало обидва ці значення. Коли слово “емпатія” було введено на початку XX ст., воно вперше застосовувалося в контексті філософії, естетики та психології, де воно досі має технічне використання. Загальне використання слова “емпатія”, відоме сьогодні, датується серединою XX ст.

Оскільки співчуття використовується ще з XVI ст., і його більший вік відображається в ширшому спектрі значень, включаючи “почуття вірності” та “єдність або гармонію в дії чи наслідку”. Зрештою, воно походить від грецького *sympathēs*, що означає “мати спільні почуття, співчутливий”, яке утворилося від *syn-* (“з, разом з”) та *pathos*, “досвід, нещастя, емоція, стан”. Емпатія була змодельована за зразком співчуття; вона була введена на початку XX ст. як переклад німецького *Einfühlung* (“відчуття” або “відчуття в”). Вперше застосована в контексті філософії, естетики та психології, емпатія продовжує мати технічне використання в тих галузях, де співчуття не використовується. Співчуття та емпатія стосуються турботливої реакції на чуже горе. Хоча емпатія стосується активного співпереживання емоційному досвіду іншої людини, співчуття додає до цього емоційного досвіду бажання полегшити страждання людини.

Співчуття та емпатія у навчальному процесі відносяться до турботливої реакції викладача на емоційний стан студентів, але між ними зазвичай проводиться розмежування: тоді як співчуття – це почуття щирої турботи про студентів, оскільки вони емоційніше сприймають стан війни та переживають щось значно важливе або болісне у своєму житті, емпатія передбачає активне співпереживання емоційному досвіду таких студентів. Під емпатією ми розуміємо відчуття почуттів інших людей, зокрема студентів. Тож, якщо студентам боляче, і викладач відчуває такий біль – тоді, він і відчуває емпатію до саме до таких студентів. Якщо вони тривожаться, педагог має підхопити і перейнятися такою тривогою. Якщо студентам сумно і вони чимось стурбовані, тоді викладачеві має бути сумно також і він має зрозуміти смуток студентів і проявити емпатію. Саме цим і відрізняється емпатія від співчуття. Співчувати означає, що педагог надає значення турботі про студентів, цінує її, піклується про них, але не обов’язково розуміти їхні почуття.

До *Soft skills* ми також відносимо і *активне слухання*, бо вміння слухати – це повага до того, хто говорить, а саме до студента або викладача. Це дозволяє викладачам повністю зосередитися на відповідях студентів, не перебиваючи їх, таким чином педагог може вдумливо відповісти на запитання студентів або зробити оціночні судження їхніх відповідей. Розвивати навичку активного слухання, це проблеми та потреби не лише студентів, але викладачів зокрема, бо вміння слухати і бути почутим – це вміння зрозуміти людей, які звертаються за допомогою. Люди, які звертаються за допомогою, повинні відчувати підтвердження своїх проблем, тому у навчальному процесі важливо сприяти активному слуханню. Це допомагає підвищити задоволеність студентів у вивченні нав-

чальної дисципліни, що призводить до глибшого почуття довіри до викладача.

Навички активного слухання передбачають повну концентрацію на співрозмовнику, його розуміння та реагування на нього, а не просто пасивне слухання. Ключові техніки включають підтримку зорового контакту, невербальні сигнали (кивання головою), постановку відкритих питань, перефразування для підтвердження розуміння та утримання від осуду для побудови довіри та емпатії у спілкуванні.

Активне слухання – це комунікативна навичка, яка виходить за рамки простого сприйняття слів; вона включає активну обробку та прагнення зрозуміти їх значення й намір. Методи активного слухання можуть покращити спілкування та стосунки. Це включає присутність, прояв інтересу, помітки невербальних сигналів та постановку запитань. Це також включає рефлексію на розмову та слухання для розуміння, водночас утримуючись від осуду [1].

Активне слухання вимагає повної присутності в розмові. Це дозволяє як студентам, так і викладачам зосередитися на висловленні думки і на тому, що говориться. Присутність передбачає уважне слухання, зокрема вміння налаштуватися на внутрішній світ іншої людини, віддаляючись від свого власного. Це потужна навичка глибокого зв'язку та взаємодії з емоціями іншої людини. Під час активного слухання невербальна поведінка студентів не менш важлива. Щоб показати викладачам та студентам, що вони справді налаштовані на неї, використовуйте відкрити, не загрозливу мову тіла. Це означає, що студенти не повинні складати руки, посміхатися під час слухання, нахилитися та кивати в ключові моменти. Звичайно може бути корисним звертати увагу на вираз обличчя під час активного слухання, щоб не пропустити жодної негативної реакції. Під час активного слухання важливо підтримувати зоровий контакт. Це показує викладачам, що студенти присутні та слухають те про що говориться протягом навчальних занять і що вас нічого не відволікає навколо. Важливо ставити спеціальні запитання, а не загальні на які можна коротко відповісти “так чи ні”, що часто призводять до обмежених відповідей. Спеціальні запитання показують, що студенти зацікавлені у вивченні навчального матеріалу, оскільки вони проявляють ширший інтерес до його опанування. Саме такі запитання заохочують до вдумливих, розгорнутих відповідей і вказують на рівень якості вивчення навчальної дисципліни.

Отже, активне слухання допомагає викладачам бути краще почутими і зрозумілими, а студентам – отримати більше інформації та розуміння у вивченні навчальної дисципліни. З обох боків активного слухання у процесі навчання, як педагога, так і студенти відчувають більшу пов'язаність і схиль-

ність до співпраці, тому це такий важливий інструмент, коли йдеться про комунікацію.

На основі вище викладеного матеріалу, зробимо **висновки**.

Сучасна система освіти стрімко розвивається під впливом соціальних, технологічних і культурних змін. Викладання навчальних дисциплін зазнає значних трансформацій, що зумовлені потребою готувати покоління здатних адаптуватися до швидкоплинного світу. У статті ми зробили спробу розглянути сучасні ключові тенденції у викладанні навчальних дисциплін спрямовані на глибоке осмислення знань, розвиток ключових компетентностей, активну взаємодію студентів і викладачів з використанням інноваційних технологій. Такий підхід формує не лише освічену, а й творчу, адаптивну особистість, здатну з упевненістю діяти в умовах сучасного світу.

Важливою тенденцією є впровадження активних та інтерактивних методів навчання. Проектна діяльність, кейс-методи, проблемне навчання, гейміфікація, колаборативна робота формують у студентів здатність застосовувати знання на практиці, працювати в команді та приймати відповідальні рішення. Таким чином, навчальний процес стає більш динамічним і наближеним до реальних професійних ситуацій.

Суттєвих змін зазнає й роль викладача. Він перестає бути єдиним джерелом інформації та виступає фасилітатором, наставником і модератором освітнього процесу. Основна функція педагога полягає у створенні умов для розвитку особистості, формуванні індивідуальної освітньої траєкторії та підтримці навчальної автономії здобувачів освіти.

Ще однією характерною рисою сучасної освіти є міждисциплінарність. Поєднання знань із різних галузей сприяє формуванню цілісного світогляду та здатності комплексно вирішувати проблеми. Особливо актуальним є інтегрування гуманітарних і технічних дисциплін, що відповідає вимогам сучасного ринку праці.

Важливою складовою сучасних тенденцій є орієнтація на інклюзивність та рівний доступ до освіти. Освітні програми дедалі більше враховують потреби різних категорій здобувачів, забезпечують адаптивність навчальних матеріалів і створюють безпечне та толерантне середовище.

Крім того, зростає значення формувального оцінювання, яке спрямоване не лише на фіксацію результатів, а й на підтримку навчального прогресу. Оцінювання стає інструментом розвитку, а не лише контролю.

Отже, сучасні тенденції у викладанні навчальних дисциплін свідчать про перехід до гнучкої, інноваційної та особистісно орієнтованої моделі освіти. Подальший розвиток освітньої сфери пов'язаний із гармонійним поєднанням традицій

них педагогічних цінностей і новітніх технологічних можливостей. Ефективність цих процесів залежить від готовності педагогів до постійного професійного розвитку, відкритості до інновацій та здатності адаптуватися до швидких змін сучасного суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Active-listening. URL: <https://www.verywellmind.com/what-is-active-listening-3024343>
2. Key Trends Shaping the Future of Language Learning and Business Education in 2025. URL: <https://blcspain.com/language-learning-trends/>
3. Soft skills. URL: https://www.google.com/search?q=soft+skills+%D1%86%D0%B5&rlz=1C1SJWC_enUS1079UA1088&oq=soft&gs_lcrp
4. WIKIPEDIA Шпаргалка. URL: <https://surl.li/wgzdxc>
5. Зварич І.М. Штучний інтелект і вивчення іноземної мови. *Молодь і ринок*. 2024. № 2 (222). С. 12–16.

REFERENCES

1. Active-listening. Available at: <https://www.verywellmind.com/what-is-active-listening-3024343>
2. Key Trends Shaping the Future of Language Learning and Business Education in 2025. Available at: <https://blcspain.com/language-learning-trends/>
3. Soft skills. Available at: https://www.google.com/search?q=soft+skills+%D1%86%D0%B5&rlz=1C1SJWC_enUS1079UA1088&oq=soft&gs_lcrp
4. WIKIPEDIA Шпаргалка. Available at: <https://surl.li/wgzdxc>
5. Zvorych, I.M. (2024). Shtuchnyi intelekt i vyvchennia inozemnoi movy [Artificial intelligence and foreign language learning]. *Youth & market*. No. 2 (222). pp. 12–16.

Стаття надійшла до редакції: 17.02.2026

Прийнято до друку: 16.04.2026

Опубліковано: 04.05.2026

УДК 378.015

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2026.356078>

Лідія Сліпчишин, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри технологічної освіти
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9159-9458>

Наталія Сейко, доктор педагогічних наук, професор
кафедри соціальних технологій
Житомирського державного університету імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6197-9553>

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СТВОРЕННЯ ЕРГОНОМІЧНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ І СЕРЕДОВИЩА

Розглянуто зарубіжний досвід створення ергономічного освітнього простору і середовища, які відкривають можливості для впровадження інноваційних стратегій навчання. Вони забезпечують синергію між фізичним комфортом, емоційним добробутом та ефективністю навчання. Зроблено висновок, що в умовах повоєнної відбудови України розглянутий зарубіжний досвід дозволить створити нові ергономічні освітні простори і середовища або реконструювати пошкоджені з урахуванням ергономічного підходу.

Ключові слова: педагогічна ергономіка; простір; середовище; освітній процес; соціальне навчання; вища освіта; зарубіжний досвід.

Літ. 10.

Lidiia Slipchyshyn, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Professor of the Technological Education Department,
Mykhaylo Drahomanov Ukrainian State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9159-9458>

Nataliia Seiko, Doctor of Sciences (Pedagogy),
Professor of the Social Technologies Department,
Zhytomyr Ivan Franko State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6197-9553>

FOREIGN EXPERIENCE IN CREATING ERGONOMIC EDUCATIONAL SPACE AND ENVIRONMENT

The article is devoted to the study of foreign experience in creating ergonomic educational space and environment. It has been established that they create opportunities for the implementation of innovative learning strategies based on active methods and modern digital tools, providing synergy between physical comfort, emotional well-being, and learning efficiency. The importance of using an ergonomic approach to designing effective pedagogical systems is emphasized, since the digital